REIN DE JONG (55) geeft al zo'n dertig jaar toetsenles en bandcoaching op de muziekschool van Kunstbedrijf Arnhem. Daarnaast organiseert hij optredens voor jonge bands en is hij voorzitter van Jazz in Arnhem. Specialiteit: Hammond-orgel met Leslie.

HET DIM-AKKOORD

Het zogenoemde dim-akkoord, of diminished akkoord, is een beetje de vergeten groente in de popmuziek geworden. Dat komt door mode, maar ook door koudwatervrees door de vraag wat je ermee kunt. In deze aflevering van Zozitta! vertellen we wat een dim-akkoord is en hoe je hem kunt toepassen in je muziek.

Het symbool voor het akkoord is een rondje rechtsboven de hoofdletter van het akkoord, dus: C° voor een C-dim-akkoord. De betekenis is voluit: een diminished oftewel verminderd septiem-akkoord. Kijk uit: het symbool Cø betekent weer iets heel anders: half verminderd. Ook een effectief akkoord, maar met een heel ander verhaal. Hieronder wat zaken om het akkoord beter te leren kennen en begrijpen.

HISTORIE Het dim-akkoord dateert uit de oude muziek en bestond al voordat Johann Sebastian Bach werd geboren. Het werd meestal gebruikt als doorgangsakkoord of om zware emoties uit te drukken. Dat is in feite altijd zo gebleven. In de jazz- en popmuziek is het nog jaren in de mode geweest. Denk aan Blue Moon van Nat King Cole, Volare van Domenico Modugno of Dean Martin, God Only Knows van The Beach Boys, maar ook This Love van Maroon 5 en veel nummers van Queen (met name op de laatste platen). Het gebruik lijkt uitsluitend voorbehouden aan de grote jongens, maar dat is onterecht!

SAMENSTELLING DIM-AKKOORD Eigenlijk is het een heel simpel akkoord, gebouwd uit vier noten, louter kleine tertsen. Op gitaar steeds twee fretten overslaan, op toetsen twee toetsen overslaan. Dus bijvoorbeeld een C° = C, Dis, Fis, A. Zodra je daar weer een kleine terts op zet, heb je weer een C. Dus het is een 'oneindig' akkoord.

Wanneer je een dim-akkoord bouwt op de toetsen of fretten die je hebt overgeslagen, merk je dat je alle twaalf tonen hebt gehad! Er zijn dus eigenlijk maar drie dim-akkoorden, namelijk op C, op C# (Cis, E, G, en Bes) en een op D (D, F, Gis en B). Met andere woorden: als je weet hoe de greep van het C-dim-akkoord is, dan ken je ook meteen die van Dis, Fis en A.

C-dim akkoord op gitaar: wijsvinger op de D snaar eerste fret, ringvinger op G snaar tweede fret, middelvinger op de B snaar eerste fret, pink hoge E snaar tweede fret

C-dim akkoord op toesten: duim op de C-toets, wijsvinger op de Dis/Es-toets, middelvinger op de Fis/Ges-toets, pink op de A-toets

STAPELEN Maar wat is er dan zo verminderd aan dat akkoord? Ik heb het gehad over C° = C, Dis, Fis en A. Maar theoretisch gezien heeft het akkoord een heel andere komaf. Het is eigenlijk een C7-akkoord waarvan alles een halve toon is verlaagd, behalve de grondtoon. Hetzelfde akkoord, maar dan theoretisch correct is een C7, opgebouwd uit C, E, G, en Bes. Het verminderde septiem-akkoord is dan: C, Eb, Gb, en Bes-es. Probeer het maar te bevatten. Je hebt dus een kleine terts, een verminderde kwint en een dubbele verlaagde septiem. Dat laatste komt omdat je in een normaal 7- of septiem-akkoord de 7 al hebt verlaagd. Een akkoord is dus niets anders dan de oneven tonen van een toonladder stapelen.

HET DIM-AKKOORD TOEGEPAST Je kunt een dim-akkoord als 'standalone'-akkoord gebruiken en in solo's. Speel eens zo'n akkoord door en verhoog de snelheid tot in het absurde. Het is ook heel leuk om het als gitaarduet te doen. Ook voor toetsen een prachtige bron voor improvisatie en solo's.

Als je op toetsen of blazers een melodie meerstemmig wilt opschuiven, kom je vaak een toon tekort. Speel eens voor de lol een dim-akkoord op de plek waar je er niet uit komt. Dit wordt wel een blokakkoord genoemd.

Een dim-akkoord kan ook uitstekend gebruikt worden om een horroreffect te creëren. Als je het een beetje in de vingers hebt, zou je het akkoord bijvoorbeeld eens chromatisch op kunnen schuiven. Luister en huiver!

Het akkoord bestaat uit steeds dezelfde intervallen. Daardoor heeft het in feite ook vier grondtonen! Zodoende kun je het zeer goed gebruiken als tussenakkoord voor vreemde modulaties en chromatiek. Probeer om te beginnen eens: G, Gis°, Am of Am, Gis°, C/G. Het devies is uitproberen. Als je hier een tijdje mee stoeit, wordt veel duidelijk. Vaak lijkt het dim-akkoord op een omkering van een septiem-akkoord, maar het is toch net iets 'smoother' en vooral flexibeler. Als je vastloopt in songwriting: ga gewoon eens experimenteren met deze akkoorden.

Cis-dim-akkoord op gitaar: wijsvinger op de D-snaar tweede fret, ringvinger op G-snaar derde fret, middelvinger op de B-snaar tweede fret, pink op de hoge E-snaar derde fret

Cis-dim-akkoord op toesten: duim op de Cis/Des-toets, wijsvinger op de E-toets, middelvinger op de G-toets, pink op de Ais/Bes-toets

D-dim akkoord op gitaar: wijsvinger op de D-snaar zesde fret, ringvinger op G-snaar zevende fret, middelvinger op de B-snaar zesde fret, pink op de hoge E-snaar zevende fret

D-dim-akkoord op toesten: duim op de D-toets, wijsvinger op de F-toets, middelvinger op de Gis/As-toets, pink op de B-toets